

ВИЗНАННЯ І ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ В КАНАДІ**RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF DECISIONS OF FOREIGN COURTS
IN CIVIL CASES IN CANADA**

Штефан О.О., д.ю.н., професор,

провідний науковий співробітник відділу захисту прав інтелектуальної власності

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України

Адміністративно-територіальній устрій Канади є достатньо специфічним, що своєю чергою впливає на особливості правового регулювання інституту виконавчого провадження. Провінції і території Канади, за рахунок високого рівня автономії в питанні формування власного законодавства та судової практики самостійно вирішують питання визнання і виконання рішень іноземних судів, якщо між Канадою та іншою зарубіжною державною не має відповідного договору (угоди) про взаємне визнання і виконання рішень суду. Децентралізація законодавства в питанні визнання і виконання рішень іноземних судів підкреслює специфіку правової системи Канади. Наприклад, у провінції Квебек діє романо-германська система права, в той час як у інших провінціях і територіях Канади діє загальне право. Водночас законодавство провінцій і територій, де діє загальне право, можуть вказувати окремі країни, наприклад, що є учасниками ЄС, як такі щодо судових рішень яких діє взаємне визнання і виконання, при тому, що між Канадою і такою країною може й не бути відповідного конвенційного договору.

Загалом, коли постає питання про визнання і виконання рішення іноземного суду в Канаді може бути застосована одна із двох процедур. Вразі наявності у законодавстві провінції або території Канади положення про взаємне визнання і виконання рішення іноземного суду, таке рішення необхідно зареєструвати у відповідному суді Канади, після чого може бути розпочато виконавче провадження. За відсутності, у законодавстві провінцій і територій Канади положення про взаємне визнання і виконання рішень іноземного суду, країні, суд якої ухвалив таке рішення, необхідно подати позов або позовну заяву про визнання рішення іноземного суду до відповідного канадського суду. Після отримання позитивного рішення канадського суду щодо визнання рішення іноземного суду, може бути розпочато виконавче провадження в Канаді. Відтак, коли виникає потреба виконати рішення іноземного суду в Канаді, цю специфіку слід враховувати.

Ключові слова: цивільне судочинство, судові рішення, ухвала суду, судовий наказ, виконавче провадження, суд.

The administrative-territorial system of Canada is quite specific, which in turn affects the peculiarities of the legal regulation of the institution of executive proceedings. Provinces and territories of Canada, due to the high level of autonomy in the matter of forming their own legislation and judicial practice, independently decide the issue of recognition and enforcement of foreign court decisions, if there is no corresponding treaty (agreement) between Canada and another foreign state on mutual recognition and enforcement of court decisions. The decentralization of legislation in the matter of recognition and enforcement of decisions of foreign courts emphasizes the specificity of the Canadian legal system. For example, the province of Quebec uses the Romano-Germanic system of law, while the other provinces and territories of Canada use common law. At the same time, the legislation of the provinces and territories where common law applies may indicate certain countries, for example, that are members of the EU, as such with respect to court decisions of which there is mutual recognition and enforcement, despite the fact that there may not be a corresponding convention between Canada and such a country contract.

In general, when the question of recognition and enforcement of a foreign court decision arises in Canada, one of two procedures can be applied. If the legislation of a Canadian province or territory provides for the mutual recognition and enforcement of a judgment of a foreign court, such judgment must be registered in the relevant Canadian court, after which enforcement proceedings can be initiated.

In the absence, in the legislation of the provinces and territories of Canada, of provisions on the mutual recognition and enforcement of foreign court decisions, the country whose court made such a decision must file a lawsuit or statement of claim for recognition of the foreign court decision in the appropriate Canadian court. After receiving a positive decision from a Canadian court to recognize a foreign court decision, enforcement proceedings can be initiated in Canada. Therefore, when there is a need to enforce a decision of a foreign court in Canada, this specificity should be taken into account.

Key words: civil proceedings, court decision, court decision, court order, enforcement proceedings, court.

Незважаючи на євроінтеграційні прагнення України, проте саме Канада для мільйонів українців стала їх домівкою. Як відомо, в Канаді проживає друга в світі найбільша діаспора українців, яка крім того є 11-ою за чисельністю мовно-етнічною групою в Канаді – приблизно 1 359 660 осіб. Це все стало результатом кількох хвиль еміграції українців в Канаду: перша хвиля – 1897–1914 роки; друга хвиля – 1920–1939 роки; третя хвиля – 1945–1990 роки; четверта хвиля – 1991–2011 роки; п'ята хвиля – 2014–2015 роки та зараз ми є свідками шостої хвилі міграції, викликаній збройною агресією росії проти України, що почалась із 2022 року [1].

Сьогодні багато із українських підприємців переводить свій бізнес в Канаду, у багатьох зберігається зв'язок з Україною, включаючи договірні та деліктні зобов'язання. Саме тому виникає потреба дослідити специфіку виконання судових рішень іноземних судів у цивільних справах в Канаді, включаючи виконання судових рішень постановлених іноземними судами.

В той же час досвід Канади у сфері виконання судових рішень іноземних судів може бути корисним для України, де триває судової реформа, а як відомо виконання судових рішень, включаючи виконання рішень іноземних судів, є завершальною стадією цивільного судочинства.

Вітчизняні науковці час від часу звертаються до висвітлення положень законодавства у сфері цивільного судочинства зарубіжних країн, включаючи виконання судових рішень іноземних судів. Так окремі аспекти виконавчого провадження були предметом дослідження таких науковців як: А. Буцана [2], С. В. Васильєва [3], Л. Колобова [4], Є. В. Мальцевої [5], І. В. Назаров [6] та інші. Водночас, такі дослідження носили фрагментарний характер, що не дозволяє отримати цілісне уявлення про систему та специфіку виконавчого провадження рішень іноземного суду в цивільних справах. Не є виключенням і Канади.

Саме на визначення особливостей виконавчого провадження рішень іноземного суду в цивільних справах в Канаді спрямоване дане дослідження.

Цивільні процесуальні правила визнання і виконання рішень іноземних судів у різних провінціях є різними в залежності від визначення видів судових рішень, що підлягають примусовому виконанню в Канаді, що й відображено у положеннях Закону про виконання судових рішень в Канаді [7]. Так, у провінціях, де діє законодавство про взаємне визнання і примусове виконання, «судове рішення», зазвичай, визначається як рішення або судовий наказ (ухвала суду) у будь-якій цивільній справі, за

яким має відбутися виплата грошових коштів або має бути здійснена певна дія. Поняття «судове рішення» охоплює й арбітражні рішення в арбітражному провадженні, якщо виконання такого рішення, відповідно до чинного законодавства є можливим у той самий спосіб, що й рішення, ухвалене судом у цій юрисдикції. В деяких провінціях у законодавстві виокремлені судові накази, які не підлягають примусовому виконанню. Наприклад, у провінції Британська Колумбія до переліку судових рішень, що підлягають примусовому виконанню не включаються судові накази про періодичну виплату грошей як підтримку, аліменти чи утримання чоловіка/дружини, колишнього чоловіка/дружини, відомого чоловіка/дружини, дитини чи будь-якого іншого утриманця боржника [8].

Згідно із положеннями Конституції Канади виконання рішень іноземних судів у певній провінції чи території Канади (що включає виконання судових рішень, ухвалених в інших канадських провінціях чи територіях) є питанням юрисдикції провінції. Судді, призначені федеральним урядом, відповідно до Конституції компетентні приймати рішення щодо визнання та виконання рішення іноземного суду. Відповідно, виконавче провадження порушується кредитором (який визнаний таким за рішенням суду) для виконання рішення іноземного суду у вищих судах провінції, де боржник (який визнаний таким за рішенням суду) проживає або має активи [9].

Законодавство провінцій та територій про взаємне виконання судових рішень визначає процедуру реєстрації іноземних судових рішень з інших провінцій або територій Канади, а в деяких випадках й щодо рішень іноземних судів

Виконання рішень іноземних судів у цивільних справах у Квебеку, має суттєві відмінності від інших канадських провінцій і територій (наприклад, судові рішення Квебеку не підлягають автоматичному виконанню в інших провінціях і територіях Канади відповідно до взаємного законодавства, і навпаки). Правила щодо виконання судових рішень у Квебеку визначені у ст. 3155 розділу 4 книги 10 Цивільного кодексу Квебеку [10], ст. 507–508 Цивільного процесуального кодексу Квебеку [11].

Деякі закони провінцій та територій Канади про взаємне виконання рішень передбачають взаємне виконання судових рішень інших країн, наприклад, Закон Альберти про взаємне виконання судових рішень передбачає взаємне виконання судових рішень з Австралії та американських штатів Вашингтон, Айдахо та Монтана [12].

Якщо рішення іноземного суду зареєстровано відповідно до законодавства про взаємне примусове виконання, воно матиме таку саму юридичну силу, подібну до рішення, яке ухвалює канадський суд, що його зареєстрував.

Якщо рішення іноземного суду ухвалено країною, яка не включена до переліку країн у законодавстві провінції чи території, рішення іноземного суду може бути виконане за загальним правом. Заінтересована особа, яка бажає виконати рішення іноземного суду, повинна розпочати нове провадження у канадському суді чи суді, який здійснює примусове виконання.

Відповідно до загального права, рішення іноземного суду *prima facie* підлягає виконанню в Канаді, якщо таке рішення:

- ухвалено судом, що має відповідну компетенцію, а цивільна справа підпадає під юрисдикцію цього суду;
- є остаточним і не підлягає оскарженню;
- не передбачає сплату пені, податків, штрафу чи виконання рішення, пов'язаного із публічними правовідносинами.

Суд, який виконує судові рішення, як правило, не бере до уваги матеріальне чи процесуальне право, на підставі якого іноземний суд розглядав та ухвалював судові рішення, що підлягає виконанню в Канаді.

Верховний суд Канади підтвердив, що реальний і суттєвий зв'язок між відповідачем або позовачем і судом, який вирішував цивільну справу, у позові про визнання

та виконання рішення іноземного суду не є необхідною умовою для виконання рішення. Головне полягає у тому, щоб суд, який його ухвалив, мав відповідну компетенцію – визнавати та виконувати рішення, зокрема, рішення іноземного суду [13].

Рішення іноземних судів про стягнення грошових сум могли визнаватися та виконуватися в Канаді. Однак у справі *Pro Swing Inc* проти *Elta Golf Inc* 2006 SCC 52 [14] Верховний Суд Канади розширив правила загального права, яке раніше обмежувало визнання та виконання іноземних наказів остаточними рішенням про стягнення грошових коштів. Суд постановив, що суди мають компетенцію, відповідно до їх юрисдикції виконувати рішення, не пов'язані з грошовими коштами (включаючи рішення іноземних судів, такі як судові заборони, накази про блокування рахунків та накази про конкретне стягнення грошових коштів). Відповідно до рішення у справі *Pro Swing*, суди повинні перевіряти вплив рішення іноземного суду на відповідність його принципу справедливості та враховувати певні додаткові чинники, щоб визначити, чи можна виконувати рішення іноземного суду у Канаді. До них віднесені наступні: зміст судового наказу має бути достатньо чітко та конкретно сформульований та викладений, щоб гарантувати, що боржник (відповідач) знає, які дії від нього очікують; присудження грошових коштів має обмежений обсяг; суд, який видав судовий наказ зберігає свої повноваження на видачу судових наказів; примусове виконання є найменш обтяжливим засобом правового захисту для канадської системи правосуддя; громадянин Канади, який є учасником судового процесу, наражається на непередбачені зобов'язання; вимога стосується третіх осіб; використання судових ресурсів узгоджується з тим, що було б дозволено національним учасникам судового процесу.

Рішення у справі *Pro Swing* стало судовим прецедентом для визнання та виконання рішень іноземних судів, що не були пов'язані із стягненням грошових коштів, наприклад, у справі *Bienstock* проти *Adenyo Inc*, 2015 ONCA 310 (Апеляційний суд Онтаріо) [15], визнання та виконання наказу іноземного суду щодо конструктивного трасту було підтримано в апеляції; у справі *Lanfer v Eilers*, 2021 BCCA 241 (Апеляційний суд Британської Колумбії) [16] рішення іноземного суду, ухвалене *in personam*, що вимагало передачі права власності на землю в Британській Колумбії, було визнано *prima facie* таким, що підлягає визнанню та виконанню, а провадження у Верховному Суді Канади щодо його оскарження було закрито.

Загалом рішення Верховного Суду Канади у справі *Pro Swing* **закріпило підстави, наявність яких унеможливує виконання рішень іноземних судів, а саме: якщо рішення ухвалено у кримінальній справі або у справі, що пов'язана із публічними правовідносинами (наприклад, податкові спори); якщо рішення суду отримано шахрайським шляхом; якщо рішення, було ухвалено іноземним судом, який не має відповідної компетенції виходячи із його юрисдикції** [17].

Щоб зареєструвати рішення іноземного суду, заінтересована особа повинна звернутися до суду провінції чи території за судовим рішенням про визнання і виконання такого рішення.

Відповідно до режиму взаємного примусового виконання, боржник встановлений за рішенням суду, як правило, має бути повідомлений завчасно про реєстрацію судом заяви. Це правило є обов'язковим у справах про стягнення грошових коштів. У всіх інших випадках заява та відкриття провадження у справі може бути без повідомлення/*ex parte* (особистого повідомлення) іншої сторони процесу.

Якщо рішення іноземного суду не може бути зареєстроване відповідно до законодавства про взаємне виконання, тоді кредитор може подати позов щодо рішення

іноземного суду. Кредитор може подати позовну заяву або, якщо факти боржником не оспоруються, повідомлення про позов та суму, яка підлягає стягненню за судовим рішенням. Кредитор може або подати позов про ухвалення заочного рішення, якщо позов не визнавався, або подати заяву про розгляд справи у спрощеному провадженні, якщо позов був визнаний. Якщо провадження про визнання рішення іноземного суду розпочато і боржник був повідомлений про подану до суду заяву, на яку не надав відповіді, кредитор за рішенням суду може подати заяву на прискорене слухання справи.

Строк позовної давності для виконання рішень іноземних судів суттєво відрізняється залежно від законодавства провінції чи території, на якій має бути виконане судове рішення.

Відповідно до Закону Манітоби про взаємне виконання судових рішень [18], кредитор повинен подати заяву на реєстрацію протягом шести років з дати ухвалення рішення іноземного суду.

Закон про позовну давність Британської Колумбії [19] розповсюджує на «позапровінційні судові рішення» (крім судових рішень про стягнення грошових коштів) строки позовної давності, які починають свій перебіг раніше настання наступних обставин: закінчення строку виконання судового рішення іншої провінції чи території; через 10 років після того як судове рішення іншої провінції чи території набуло законної сили.

Закон про строки позовної давності в Ньюфаундленді і Лабрадорі [20] встановлює шестирічний строк позовної давності для позовів, поданих на визнання і виконання рішень іноземних судів.

Закон Онтаріо про строки позовної давності [21] не встановлює строку позовної давності для відкриття виконавчого провадження щодо виконання судового наказу чи будь-якого іншого подібного наказу суду щодо стягнення грошових сум. Наведене законодавче положення було розглянуто Апеляційним судом Онтаріо у справі *Independence Plaza 1 Associates, LLC v Figliolini*, 2017 ONCA 44 [22], в рішенні було вказано, що термін «судовий наказ» стосується наказу національного суду, який можна отримати, лише якщо підставою для позову є не строк позовної давності. Якщо позов про визнання та виконання рішення іноземного суду буде задоволений рішенням суду Онтаріо, на процедуру виконання такого рішення не поширюватиметься строк позовної давності. У контексті визнання та виконання рішень іноземних судів це може бути виправданим, лише якщо основна підстава позову не порушує правила щодо строків позовної давності в Онтаріо. Тому в Фільоліні, Апеляційний суд встановив, що дворічний строк позовної давності застосовується до провадження за рішенням іноземного суду, і що строк позовної давності починає відраховуватися не раніше, відколи час для оскарження рішення іноземного суду закінчився, або, якщо апеляційна скарга прийнята судом від дати рішення суду апеляційної інстанції. На наказ суду про виконання рішення іноземного суду строки позовної давності не поширюватиметься [23].

В Канаді, законодавчо закріплене право на оскарження судового рішення, яке визнає або реєструє рішення іноземного суду. Апеляційна скарга може бути подана безпосередньо до апеляційного суду, або з дозволу апеляційного суду в інший суд. Як зазначалося, строк подачі апеляційної скарги на судове рішення зазвичай має закінчитися до того, як може бути розпочато провадження щодо виконання судового рішення. Подання апеляційної скарги або заяви про дозвіл на апеляцію не завжди призупиняє виконання судового рішення. Якщо кредитор має об'єктивні підстави вважати, що боржник переміщує активи, щоб уникнути можливого виконання рішення суду, кредитор може отримати судову заборону або подібний засіб правового захисту, щоб запобігти розтраті активів боржником до розгляду апеляційної скарги.

В Канаді діє загальне правило, за яким сторона, яка визнана порушником цивільного права або зобов'язується вчинити певні дії чи сплатити борг, сплачує частину судових витрат сторони, в інтересах якої суд ухвалив рішення. У більшості провінцій і територій відповідач у справі може подати заяву про гарантію відшкодування своїх витрат за певних обставин, зокрема, коли позивач знаходиться за межами територіальної юрисдикції суду або є вагомими підстави вважати, що провадження є малозначним та у позивача чи заявника недостатньо активів у відповідній провінції або території для оплати витрат відповідача.

Після реєстрації рішення іноземного суду чи судового наказу (ухвали суду) відповідно до закону або загального права його виконання пріоритетно до виконання судових рішень ухвалених у відповідній провінції чи території Канади. Після визнання або реєстрації в Канаді рішення або судового наказу (ухвали суду) вони можуть бути виконані в інших канадських провінціях і територіях, окрім Квебеку, через різні взаємні правові режими виконання.

Окрім загальних правил визнання та примусового виконання рішень іноземних судів в Канаді, їх визнання та виконання може здійснюватися також на підставі укладених конвенційних договорів.

Для більш повного уявлення специфіки примусового виконання рішень судів зарубіжних країн у Канаді є потреба звернутися до Конвенційної угоди між Канадою та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії про взаємне визнання та виконання судових рішень у цивільних і комерційних справах (*Canada-United Kingdom Civil and Commercial Judgments Convention Act 1985 – Canada-UK Convention*) [24], в якій «судове рішення» визначене як будь-яке рішення, незалежно від його виду (рішення, ухвали, наказ тощо), ухвалене судом у цивільній чи комерційній справі, включаючи арбітражне рішення в арбітражному провадженні, якщо арбітражне рішення підлягає виконанню на території держави так само, як й рішення, ухвалене судом на цій території (ст. 1). У Канадсько-британській конвенції зосереджена увага на судових рішеннях щодо грошових стягнень. У ст. 2 наводиться перелік рішень суду, які не підлягають виконанню відповідно до цієї конвенційної угоди, а саме:

- накази про періодичну виплату аліментів;
- стягнення податків, зборів чи зборів подібного характеру або стягнення штрафу чи пені;
- рішення, ухвалені в апеляційному порядку на рішеннях трибуналів, крім судів;
- судові рішення, які визначають: статус або дієздатність фізичних осіб; опіка чи піклування над немовлятами; шлюбні справи; спадкування або управління майном померлих осіб; банкрутство, неплатоспроможність або ліквідація компаній чи інших юридичних осіб; або керівництво справами особи, яка не здатна керувати своїми справами.

За рік до цієї конвенції у квітні 1984 р. між Канадою та Великобританією була укладена ще одна конвенційна угода [25]. В цій конвенції, також зосереджувалась увага на взаємному визнанні та виконанні рішень щодо присудження грошових сум, та встановлювався строк позовної давності у шість років з дня ухвалення рішення суду. Конвенція була інкорпорована в канадське федеральне законодавство та законодавство провінцій і територій [26]. Реєстрація рішення іноземного суду, ухваленого у Великобританії здійснюється за спрощеною процедурою.

Канада є учасницею численних багатосторонніх Конвенцій, пов'язаних із протидією забруднення моря, наприклад, Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою 1992 р., яка передбачає реєстрацію деяких іноземних судових рішень.

Водночас, Канада не є учасником достатньо відомих багатосторонніх конвенцій, таких як: Конвенція про визнання та виконання іноземних судових рішень у цивільних

або комерційних справах 1971 р. (Гаазька конвенція про іноземні судові рішення), Конвенція про угоди про вибір суду 2005 р. (Гаазька конвенція про вибір суду) тощо.

У Гаазькій конвенції про вибір суду є спеціальні положення, які передбачають, що рішення, ухвалені судом держави-члена, мають визнаватися судами інших держав-членів, за винятками, викладеними в Конвенції. Онтаріо та Саскачеван прийняли законодавство, яке надасть чинності Гаазькій конвенції про вибір суду, щойно її підпише та ратифікує Канада.

В питанні сутності визнання і виконання рішень іноземного суду Канадою, привертає увага те, що правила виконання судових рішень з країн ЄС і країн, що не входять до ЄС, однакові, оскільки заінтересована особа в обох випадках отримує рішення канадського суду, як щодо реєстрації рішення іноземного суду так й щодо визнання рішення іноземного суду. Наприклад, у Законі Британської Колумбії про примусове виконання судових наказів Австрії та Німеччина перераховані як держави із взаємним визнанням і виконанням судових наказів. Відповідно до цього законодавства кредитор може подати заяву на реєстрацію рішення суду замість того, щоб подавати позов про визнання рішенням іноземного суду [27].

Якщо рішення іноземного суду проходить в Канаді процедуру визнання (судове рішення ухвалено у країні, яка не входить до переліку країн про взаємне визнання та виконання судових рішень, відповідно до законодавства провінцій або територій Канади), то виконання здійснюється через загальне право та підлягає «формальному провадженню». Сторона, яка бажає визнання та виконання такого рішення іноземного суду, повинна розпочати нове провадження в провінційному чи територіальному суді Канади, шляхом подання позовної заяви або позову.

Наведені правила визнання і виконання рішень інозем-

них судів в Канаді можуть бути конкретизовані в залежності від специфіки судового рішення іноземного суду.

Викладені законодавчі підходи та позиції судової практики, сформовані судами Канади, дозволяють зробити наступні висновки:

1) існуюча система децентралізації законодавства у сфері цивільного виконавчого провадження дозволяє провінціям і територіям Канади самостійно формувати правила виконання рішень іноземних судів;

2) підставою для виконання рішення іноземного суду є або його реєстрація, якщо законодавство провінцій та територій містить вказівку про взаємне визнання і виконання судових рішень з конкретними державами, при цьому може бути відсутня конвенційна угода між Канадою і такою державою або подання позову або позовної заяви про визнання рішення іноземного суду, якщо у законодавстві провінцій та територій відсутня згадка про взаємне визнання і виконання рішень іноземного суду. Таким чином, законодавство Канади встановлює два правових режими визнання і виконання рішень суду іноземних держав, в залежності від конкретної держави, що ухвалила таке рішення;

3) за рахунок дії загального права у більшості провінцій і територій Канади, окрім провінції Квебек, де діє романо-германська система права, суд формує практику, в якій конкретизує, в залежності від обставин конкретної справи, правила щодо визнання і виконання рішень іноземного суду;

4) після процедури реєстрації в канадському суді рішення іноземного суду або задоволення позовної заяви про визнання рішення іноземного суду, рішення канадських судів, які стають підставою для відкриття виконавчого провадження за своєю юридичною силою прирівнюються до подібних рішень ухвалених судами Канади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українці в Канаді: від першої хвилі імміграції дотепер. *Світовий конгрес українців* : веб-сайт URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/ukra%D1%97nczi-v-kanadi-vid-persho%D1%97-hvili-immigraczi%D1%97-doteper/> (дата звернення: 03.09.2023).
2. Буцан А. Система примусового виконання судових рішень: новий погляд на класифікацію. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. № 2. С. 39–42.
3. Васильев С. С. Порівняльний цивільний процес. Київ: Алерта, 2015. 177 с.
4. Колобов Л. Порівняльний аналіз виконавчого провадження в провідних зарубіжних країнах. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2017. № 6–2(28). С. 86–89.
5. Мальцева Є.В. Порівняльний аналіз системи виконавчого провадження в Україні та зарубіжних державах. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского*. Сер. Юридические науки. 2013. № 1. С. 44–48.
6. Назаров І. В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння: монографія. Харків: вид. Фінн, 2011. 430 с.
7. Enforcement of Canadian Judgments Act. [RSBC 1996] Chapter 115 / Office of the Legislative Counsel. URL: <https://www.bclaws.gov.bc.ca/civix/document/id/consol5/consol5/sup11500> (дата звернення: 03.09.2023).
8. Fact Sheet – Spousal Support / Department of Justice Canada. URL: <https://www.justice.gc.ca/eng/fl-df/fact3-fiches3.html> (дата звернення: 05.09.2023).
9. The Constitution Acts, 1867 to 1982 / Justice Laws website. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/const/> (дата звернення: 02.09.2023).
10. Civil Code of Québec / Legis Québec Official Source. URL: <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/home> (дата звернення: 05.09.2023).
11. Code of Civil Procedure / Legis Québec Official Source. URL: <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/document/cs/C-25?&target=> (дата звернення: 03.09.2023).
12. Reciprocal Enforcement of Judgments Act / Legis Québec Official Source. URL: <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/home> (дата звернення: 03.09.2023).
13. Chevron Corp v Yaiguaje, 2015 SCC 42 / Supreme Court of Canada. URL: <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/15497/index.do> (дата звернення: 05.09.2023).
14. Pro Swing Inc v Elta Golf Inc 2006 SCC 52 / Supreme Court of Canada. URL: <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/2326/index.do> (дата звернення: 05.09.2023).
15. Bienstock v Adenyo Inc, 2015 ONCA 310 / Ontario Court of Appeal Summaries. URL: <https://canliiconnects.org/en/summaries/37116> (дата звернення: 03.09.2023).
16. Lanfer v Eilers, 2021 BCCA 241 / Supreme Court of Canada. URL: <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-l-csc-a/en/item/19210/index.do> (дата звернення: 02.09.2023).
17. Chloe Snider. Significant development in the recognition and enforcement of foreign judgments in Canada: The case of Lanfer v Eilers. *Dentons Commercial Litigation Blog*. URL: <https://www.commerciallitigationblog.com/significant-development-in-the-recognition-and-enforcement-of-foreign-judgments-in-canada-the-case-of-lanfer-v-eilers/> (дата звернення: 03.09.2023).
18. The Reciprocal Enforcement of Judgments Act. R.S.M. 1987, c. J20 / Province of Manitoba. URL: <https://web2.gov.mb.ca/laws/statutes/reccsm/j020ei.php> (дата звернення: 05.09.2023).
19. Limitation Act, RSBC 1996, c 266 / British Columbia. URL: <https://www.canlii.org/en/bc/laws/stat/rsbc-1996-c-266/latest/rsbc-1996-c-266.html> (дата звернення: 05.09.2023).
20. Newfoundland and Labrador's Limitations Act. SNL1995 CHAPTER L-16.1 / Queens Printer, St. John's, Newfoundland and Labrador, Canada URL: <https://www.assembly.nl.ca/legislation/sr/statutes/l16-1.htm> (дата звернення: 05.09.2023).
21. Limitations Act. 2002. S.O. 2002. C. 24. Sched. B / Government of Ontario. URL: <https://www.ontario.ca/laws/statute/02l24> (дата звернення: 03.09.2023).

-
22. Independence Plaza 1 Associates, LLC v Figliolini, 2017 ONCA 44. *Practical Law*. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-005-4460?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-005-4460?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true), (дата звернення: 03.09.2023).
23. Robert Kligman. Court of Appeal Refuses to Reconsider and Affirms Date From Which Limitation Period Runs for Recognition and Enforcement of Foreign Judgment. *Limitations Law Blog*. URL: <https://www.limitationslaw.com/court-of-appeal-refuses-to-reconsider-and-affirms-date-from-which-limitation-period-runs-for-recognition-and-enforcement-of-foreign-judgment/> (дата звернення: 05.09.2023).
24. Canada-United Kingdom Civil and Commercial Judgments Convention Act (R.S.C., 1985, c. C. 30). *Justice Laws Website*. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-30/FullText.html> (дата звернення: 03.09.2023).
25. Canada and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland Providing For the Reciprocal Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters. SNB 1984, c R-4.1. *Enforcement of Foreign Judgments*. 2014. URL: (дата звернення: 03.09.2023).
26. An Act Respecting the Convention Between Canada and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland Providing For the Reciprocal Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters, SNB 1984, c R-4.1. / New Brunswick. URL: <https://www.canlii.org/en/nb/laws/stat/snb-1984-c-r-4.1/latest/snb-1984-c-r-4.1.html> (дата звернення: 03.09.2023).
27. Overview Of The Court Order Enforcement Act. / The Land Title and Survey Authority of British Columbia (LTSA). URL: <https://ltpm.ltsa.ca/overview-court-order-enforcement-act> (дата звернення: 03.09.2023).